

מעקב הומניטרי דצמבר 2010

סקירה כללית



הפגנה שבועית נגד הגדר בבלעין, ינואר 2011

לקראת סופה של שנת 2010, התאפיין המצב בשטח הפלסטיני הכבוש (שפ"כ) בחשיפה תדירה של פלחים גדולים של האוכלוסייה לאליומות, הגבלות גישה ותנועה קשות והפרות חוזרות ונשנות של זכויות אדם. בצירוף עם הקיפאון המדיני, המונע התקדמות לקראת סיומו של הכיבוש הצבאי הישראלי, הולידו הגורמים הללו פגיעה הומניטרית מתמשכת.

בסך הכול, מספר הפלסטינים שנהרגו ונפצעו בשפ"כ בשנת 2010 נמוך בהרבה מאשר בשנה

שקדמה לה, בעיקר בשל המספר הגבוה במיוחד של נפגעים במהלך מתקפת "עופרת יצוקה" הישראלית, בתחילת 2009. ברם, כשמוציאים מן החישוב את החודש הראשון בשתי השנים הללו, עלה מספר הפצועים בשנת 2010 ביותר מ-60 אחוזים בהשוואה לתקופה המקבילה ב-2009. ברצועת עזה נובעת העלייה בעיקר מן האכיפה הנוקשה יותר של הצבא

הישראלי את הגבלות הגישה לשטחים בקרבת הגדר המפרידה בין ישראל לעזה, שטח שמרבית הנפגעים בו הם אזרחים לא חמושים המלקטים פסולת בניין וגרוטאות מתכת. בגדה המערבית נובעת העלייה מעימותים, הנעשים אלימים יותר ויותר, בין כוחות משטרה וצבא ישראליים לבין מפגינים פלסטיניים לא חמושים, במיוחד בירושלים המזרחית.

הנושאים בגיליון זה:

הגדה המערבית - ירידה משמעותית בהריסות בחודש דצמבר • יכול הזיתים של שנת 2010 נמוך מן הממוצע השנתי • האשמות באפליה נגד פלסטינים בגדה המערבית

רצועת עזה - הזכות לפיצוי נשללת מקורבנות "עופרת יצוקה" • יבוא אל תוך עזה • היצוא נותר מוגבל לתות שדה ולפרחים טריים • נזקי הסופה בחודש דצמבר

נושאים שונים ברחבי השטח הפלסטיני הכבוש - נפגעי הסכסוך הישראלי-פלסטיני: סקירה כללית לשנת 2010 • 1.4 מיליוני פלסטינים ממשיכים לחיות באי-ביטחון תזונתי • אחוזי המימון להליך הפנייה המשולבת 2010 נותרים בהיקף 50 אחוזים

במרבית המקרים, הפגיעות הנמשכות של הפלסטינים בגדה המערבית, במיוחד בשטח C ובירושלים המזרחית, קשורה במישרין או בעקיפין למדיניות הישראלית בכל האמור בהתנחלויות, שכולן הוקמו והורחבו תוך הפרה של המשפט הבינלאומי. בשל האכיפה הרופפת של החוק על מתנחלים אלימים¹, עלה מספר מתקפות מתנחלים נגד פלסטינים ורכושם בשנת 2010 בכ-70 אחוזים לעומת שנת 2009. מנגנון הייטיאום המוקדם², שהוקם כדי לאפשר לפלסטינים באופן יוצא מן הכלל גישה לאדמותיהם המצויות בשטחים שלידי התנחלויות בעונת המסיק, תפקד אמנם היטב השנה, אבל גם במספר המתקפות מחוץ לזמני "התיאום" ניכרה עלייה לעומת שתי עונות מסיק הזיתים הקודמות. בנוסף על כך, הגישה למטעי זיתים בשטח שבין הגדר לקו הירוק נותרת מוגבלת על ידי דרישות להיתרים ומספר מוגבל של נקודות גישה.

בירושלים המזרחית ובשטח C של הגדה המערבית נהרסו בשנת 2010 יותר מבנים (431 מבנים) מאשר בכל שנה מאז שהמשרד לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA) החל לרשום הריסות, בשנת 2005. בעוד שבמספר האנשים שנעקרו בכפייה ניכרה ירידה קלה לעומת השנה הקודמת, מספר האנשים שהושפעו מן ההריסות, בעיקר בשל אובדן מבנה הקשור למחייתם, עלה משמעותית. בדצמבר, הכפר חירבת טאנא שבצפון בקעת הירדן סבל זו הפעם השלישית הריסות נרחבות, כולל הריסת בית-הספר שבכפר. דוח שפרסם בדצמבר ארגון Human Rights Watch מדגיש את המדיניות המפלה המיושמת בירושלים המזרחית ובשטח C, כולל בתחומי התכנון והבנייה, השוללת מפלסטינית מימוש צרכים בסיסיים ובה-בעת מספקת שירותים נדיבים להתנחלויות יהודיות.

בעזה, ההחלטה הישראלית מיוני 2010 להקלת המצור הביאה לגידול ביבוא, בעיקר של מוצרי צריכה, ולאישורם של מספר מיזמי בנייה בינלאומיים. יחד עם זאת, כמה מהפרמטרים המהותיים ביותר של המצור שמטילה ישראל נותרו בעינם, דהיינו ההגבלות הגורפות על תנועת בני אדם, על היבוא של

חומרי בניין בסיסיים לבנייה פרטית וציבורית (שלא בחסות האירגונים הבינלאומיים) ועל יצוא סחורות. אף שבדצמבר 2010 הודיעו הרשויות הישראליות על הקלה בתחום האחרון, במועד כתיבתו של דוח זה (ה-17 בינואר) טרם יושמה הקלה זו. פעולתו המוגבלת של המסוע במעבר קרני (יומיים בשבוע בלבד), המשמש להעברת חיטה וחצץ, ממשיכה להוות מגבלה משמעותית ביישום מיזמים מאושרים, כמו גם בשמירה על עתודות מספיקות של חיטה; זאת חרף עלייה בכניסת שני סוגי הסחורות בדצמבר בנוסף על כך, סגירתו של מעבר נחל עוז, בתחילת 2010, השפיעה על יבוא גז לבישול, הואיל ובמעבר כרם שלום המשמש למטרה זו אין מתקני אחסון. אף שעל פי הדיווחים, במנהרה העוברת מתחת לגבול עזה עם מצרים הותקן צינור להעברת גז בישול, הכמויות המיובאות דרכו מוגבלות מאוד. לפיכך, החודש הוחלה מחדש מערכת קיצוב, המעניקה עדיפות לבתי חולים ולמאפיות. בסך הכול, למרות סימנים אחדים לחזרה לפעילות כלכלית לא חוותה עזה צמיחה כלכלית בת קיימא, והסיוע הבינלאומי נותר מוגבל לריכוך השפעתו של המצור וההשלכות של "עופרת יצוקה". בנוסף על כך, המנהרות התת-קרקעיות מתחת לגבול עזה עם מצרים ממשיכות להוות סכנה לחי העובדים בתוכן; בשנת 2010 נהרגו במנהרות 46 פלסטינים ו-89 אחרים נפצעו.

אף שבין 2009 ל-2009 פחתה רמת אי-הביטחון התזונתי בשפ"כ בשלושה אחוזים, שליש בקירוב מהאוכלוסייה הפלסטינית, או 1.43 מיליוני בני אדם, ממשיכים לסבול מאי-ביטחון תזונתי, דהיינו היעדר של "גישה בטוחה לכמויות מספיקות של מזון בטוח למאכל ומזין לשם גדילה והתפתחות נורמלית וחיים פעילים ובריאים". הגורמים שבשורש אי-הביטחון התזונתי (כלומר, אבטלה וקריסה כלכלית) לא השתנו באופן משמעותי, במיוחד ברצועת עזה, היכן שהמגזר הפרטי עדיין משותק והכלכלה נסמכת באופן כמעט מוחלט על המגזר הציבורי וסיוע הומניטרי.

שנתיים מאז מתקפת "עופרת יצוקה" הישראלית, לא זו בלבד שמרבית ההאשמות בהפרות קשות

בלי הסרה מוחלטת של המצור על עזה, לצד הקפאת ההריסות והגירושים, פירוק הגדר או העתקת התוואי שלה אל הקו הירוק, ופתיחתו של שטח C לשימוש פלסטיני בגדה המערבית, תימשך ההידרדרות במצב ההומניטרי ובתנאי ההגנה על הפלסטינים. יתרה מכך, בלא שיפור באחריותיות (accountability) על הפרות של החוק הבינלאומי, יוותרו בעיני הפגיעות וחוסר התקווה בקרב מי שחיים תחת עול הכיבוש.

של זכויות אדם והחוק ההומניטרי טרם נחקרו, אלא שקורבנות פלסטיניים עלולים לאבד את ההזדמנות האחרונה שלהם לתבוע פיצויים באמצעות מערכת המשפט הישראלית, הואיל והשנתיים המוקצות להגשת תביעות על פי חוק ההתיישנות עומדות להגיע אל קיצן. רובם הגדול של הקורבנות לא היה מסוגל להגיש תביעות לפיצויים בשל הגבלות גישה, המונעות מהם להיפגש עם עורכי-הדין שייצגו אותם בבתי המשפט הישראליים.

הגדה המערבית

עלייה משמעותית בהריסות בדצמבר 2010, מגמות עקירה בכפייה והריסה בשנת 2010

בדצמבר נמשכה העלייה בהריסות מבנים זה החודש הרביעי ברציפות - הרשויות הישראליות הרסו 84 מבנים בבעלות פלסטינית בירושלים המזרחית ובשטח C, ובכך הביאו לעקירתם בכפייה של 139 פלסטינים, מספר הריסות גדול כמעט פי 2.5 ממשפר ההריסות בנובמבר 2010 (34). בדצמבר נהרסו יותר מבנים מאשר בכל חודש אחר בשנת 2010, להוציא יולי, שבו נהרסו 143 מבנים.

בירושלים המזרחית בוצעו בדצמבר יותר הריסות מבנים ועקירות בכפייה מאשר בכל חודש אחר

בשנת 2010. בעוד שמרבית ההריסות (15 מתוך 22) התרחשו בתקרית אחת בשכונת א-טור,² כמעט 70 אחוזים מן העקירות בכפייה (37 מתוך 54 בני אדם שנעקרו בכפייה) נבעו משני מקרי הריסה של בתי מגורים בראס אל-עמוד ובצור באהר.³

בשטח C התרחשו מרבית ההריסות (43 מתוך סך של 62) בשתי תקריות: הראשונה בכפר חירבת טאנא (ראו מסגרת להלן) בנפת שכם, והשנייה בקהילות הבדואיות אום א-דרגי וחיאשם א-דרגי בדרום הר חברון, שבהן נהרסו 14 בורות מים - הריסות שהשפיעו לרעה על כ-960 בני אדם וכ-4,000 כבשים. על פי אומדן של כוח המשימה לענייני מים, תברואה והיגיינה (WASH Cluster), בורות המים

הריסות 2009 ו-2010

	אנשים שנפגעו			אנשים שנעקרו בכפייה			מבנים שנהרסו			
	סה"כ	ילדים	מבוגרים	סה"כ	ילדים	מבוגרים	סה"כ	אחר	מגורים	
2009	186	82	104	300	149	151	80	23	57	ירושלים המזרחית
	572	332	240	319	167	152	191	135	56	שטח C
	758	414	344	619	316	303	271	158	113	סה"כ הגדה המערבית
2010	289	125	164	116	69	47	78	54	24	ירושלים המזרחית
	13847	7777	6070	478	230	248	353	240	113	שטח C
	14136	7902	6234	594	299	295	431	294	137	סה"כ הגדה המערבית

המזרחית. מר גיילרד אמר כי להריסה של מבנים פלסטיניים בידי ישראל ולעקירות בכפייה הנובעות ממנה "נודעת השפעה חברתית וכלכלית קשה על חייהם ורווחתם של פלסטינים, והן מעלות את תלותם בסיוע הומניטרי, וכי נהלים כאלה "מעוררים חששות קשים בכל האמור במחויבותה של ישראל מתוקף המשפט הבינלאומי".

במהלך שנת 2010 רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA) יותר הריסות מבנים מאשר בכל שנה אחרת מאז החל לנהל את מסד הנתונים

- שחלקם היו בני כמה עשרות שנים - שימשו בעיקר רועים כדי להשקות את בעלי-החיים שלהם באזורים מרוחקים. סך קיבולת אגירת המים שאבדה מוערך ביותר מ-1500 מ"ק. כתוצאה מכך גבר הלחץ על מקורות מים אחרים, דווקא באחד האזורים הצחיחים והדלים ביותר בשירותים בגדה המערבית.

העלייה בהריסות מבנים בדצמבר הניעה את המתאם ההומניטרי מטעם האו"ם, מר מקסוול גיילרד, לקרוא לממשלת ישראל "לנקוט צעדים מידיים להפסקת ההריסות והגירושים בגדה המערבית, כולל ירושלים

חירבת טאנא סובלת מהריסות נרחבות זו הפעם השלישית מאז 2005

חירבת טאנא הינו כפר בן כ-250 נפש, השוכן מדרום-מזרח לעיר שכם, באזור שהצבא הישראלי הכריז עליו כשטח צבאי "סגור" לצורך אימונים. תושבי הכפר, שחיו עשרות שנים באזור, מתגוררים במחסות בסיסיים (אוהלים, פחונים, מערות עתיקות) ומתקיימים למחייתם ממרעה וחקלאות.

ב-8 בדצמבר 2010 הרסו כוחות צבא ישראליים 29 מבנים בכפר, כולל בית הספר, הביאו לעקירתם בכפייה של 61 פלסטינים, ביניהם 13 ילדים, פעולות שהשפיעו לרעה על 100 בני אדם נוספים, ביניהם לפחות 22 ילדים שלמדו בבית הספר. כעבור שבוע הוציאו הרשויות הישראליות צווי גירוש נגד יושביהם של מרבית המבנים הנותרים בכפר, צוים שהשפיעו לרעה על כ-100 בני אדם. לתושבים הודיעו שאם לא יצייתו לצו, יוחרמו כל בעלי החיים והחומרים שלהם. זהו גל ההריסות השלישי, כולל של בית הספר, שהכפר נאלץ לעמוד בו במעט יותר מחמש שנים. 8 מאחר שתושבי חירבת טאנא זקוקים לשטחי מרעה לבעלי-החיים שלהם, למרביתם אין ברירה אלא להישאר באזור בכדי שיוכלו להתקיים. משום כך בנו תושבי הכפר שוב ושוב מבנים צנועים בשטח, כולל אוהלי מגורים ומחסות לבעלי-חיים. ב-2008 הגישו תושבי הכפר, בסיועו של הארגון הלא ממשלתי הישראלי "שומרי משפט - רבנים למען זכויות האדם", ערעור לבתי המשפט הישראליים, ובו ביקשו שלכפר תוכן תוכנית תכנון מספקת, שתאפשר הוצאת היתרי בנייה. בית המשפט העליון הישראלי דחה את הערעור בינואר 2009, וזמן קצר לאחר מכן החל הכפר לקבל שוב צווי הריסה מן הרשויות הישראליות. דומה שהבנייה בהתנחלויות הסמוכות לא הושפעה מהיעדר היתרי בנייה, הואיל והפיתוח שם נמשך.

גלי ההריסות החוזרים ונשנים שמבצעות הרשויות הישראליות מקשים מאוד על תושבי חירבת טאנא לחיות חיים יציבים, לשמור על מחייתם או אפילו להעניק לילדיהם חינוך. תושבי חירבת טאנא אינם היחידים הנתונים במצב זה; יישובים פלסטיניים מרובים (כמו למשל הכפרים חירבת ראס אל אחמר, אל עקבה, מועייר א-דיר, מוערגיאת, מסאפר יטא וכ"ו) נתונים במצב דומה של אי-ודאות, בשל מיקומם בשטח שהרשויות הישראליות הכריזו עליו כעל "שטח צבאי סגור".

מאז 1967 הכריזו הרשויות הישראליות על כ-18 אחוזים מהגדה המערבית כעל "שטח צבאי סגור" לצורכי אימונים, או "שטחי אש"⁸. המנהל האזרחי הישראלי אוסר על בנייה באזורים אלה ותושביהם מקבלים דרך קבע צווי גירוש, המלווים לעיתים קרובות גם בהריסות נרחבות בעת הוצאתם אל הפועל.⁹ ב-2010 התרחשו כ-65 אחוזים מההריסות בשטח C ב"שטחי אש". האיום המתמיד בהריסה ובגירוש יוצר לחצים על כפרים פלסטיניים לעזוב את השטחים הללו, תופעה המעוררת חששות בנוגע להעברת אוכלוסייה בכפייה.

מטעי זיתים מהווים כמעט 45 אחוזים מהאדמות המעובדות בשפ"כ. גידול הזיתים מתנהל במחזורים בני שנתיים, המתאפיינים בתנודות חדות מעונה לעונה. בעונת שיא, כמו שנת 2010, יכולה תעשיית הזיתים לתרום עד 15-19 אחוזים מן התשומה החקלאית הלאומית, האחראית בתורה לכמעט 25 אחוזים מן התוצר המקומי הגולמי (תמ"ג). גידול הזיתים מהווה את מקור ההכנסה העיקרי עבור כ-71,000 משפחות ברחבי השפ"כ.

בשנת שיא, ההיצע השנתי הממוצע של שמן זית בשפ"כ יכול להגיע עד 36,000 טונות, אבל ב-2010 העריך משרד החקלאות הפלסטיני כי היכול יהיה נמוך ב-32 אחוזים מן הממוצע, בשל תנאי אקלים קשים בתחילת השנה. השנה הגיע סך הייצור ל-24,600 טונות שמן זית, והואיל וסך הצריכה המקומית הממוצעת הינו כ-12,500 טונות בשנה, משמע הדבר עודף של כ-12,000 טונות. לאור העובדה שהמגדלים יכולים למכור את שמן הזית ב-6 דולרים ארה"ב לקילוגרם, עודף זה יכול לספק הכנסות מייצוא בסך כ-72 מיליוני דולרים ארה"ב. ברם, גורמים כמו איכותו הנמוכה של שמן הזית בשל גידול לא נכון, שיטות טיפול לפני המסיק ואחריו והיעדר תשומות ייצור דרושות, ציוד והכשרה, ממשיכים להשפיע לרעה על מאמצי היצוא.

הגבלות גישה ליד התנחלויות ומתקפות מתנחלים

תפוקת הזיתים בגדה המערבית מצומצמת בשל גישה מוגבלת, במיוחד למטעי זיתים הנמצאים בקרבת התנחלויות ולאדמות שבין הגדר לקו הירוק. מאז פסיקה המהווה ציון דרך של בית המשפט הגבוה לצדק הישראלי ב-2006, הקצה הצבא הישראלי פרקי זמן מוגבלים שבהם, לאחר "תיאום מוקדם" ותחת הגנה של כוחות ישראליים, מורשים חקלאים להגיע למטעי הזיתים שלהם שבקרבת התנחלויות. נוהל זה יושם שוב השנה בכל רחבי הגדה המערבית ונראה שפעל ביעילות.

עם זאת, ככלל, ובעיקר מחוץ למועדים שהוקצו להגנה על חקלאים פלסטיניים, לווה מסיק הזיתים בשנת 2010 בעלייה משמעותית במספר התקריות

להגנה על אזרחים, בשנת 2005; לפחות 431 מבנים בכעלות פלסטינית נהרסו, עלייה של 59 אחוזים ממספר המבנים שהריסתם נרשמה בשנת 2009.⁴ בעוד שבמספר בני האדם שנעקרו בכפייה כתוצאה מההריסות ניכרה ירידה קלה בשנת 2010,⁵ מספר בני האדם שמחייטם נפגעה כתוצאה מן הריסות עלה באופן דרמטי. להריסות של מבנים הקשורים למחיה נודעת לעיתים קרובות השפעה הרסנית על מעמדן החברתי-כלכלי של המשפחות הנפגעות.

בירושלים המזרחית, ככלל, נותר מספר המבנים שנהרסו בשנת 2010 זהה פחות או יותר למספרם בשנה הקודמת.⁶ ברם, באופי ההריסות חלו שינויים משמעותיים: כך למשל, במספר מבני המגורים חלה ירידה משמעותית, וכתוצאה מכך פחת מספר הפלסטינים שנעקרו בכפייה.⁷ יחד עם זאת, במקביל היתה עלייה של 55 אחוזים במספר בני האדם שהושפעו לרעה (אך לא נעקרו בכפייה) מן ההריסות, למשל בשל הריסתו של מבנה המשמש למחייה. מגמה אחרונה זו נצפתה גם בשטח C, שבו גדל מספר המושפעים לרעה מן ההריסות באופן מעריכי (אקספוננציאלי), בשל השיעור הגבוה של בני אדם המושפעים לרעה מהריסת בארות ובורות מים בשטח C בידי הרשויות הישראליות; הריסות כאלה היו אחראיות ל-94 אחוזים מכלל הימושפעים לרעה בשנת 2010. ברם, גם אם אין מביאים בחשבון סוג זה של הריסה, עדיין חל גידול דרמטי במספר בני האדם הנפגעים כתוצאה מן ההריסות - עלייה של 48 אחוזים לעומת 2009.

במונחים של הריסת מבנים בשטח C, לעומת ירושלים המזרחית, חלה עלייה של 85 אחוזים לעומת 2009. מספר בני האדם שנעקרו בכפייה בשל ההריסות בשטח C, שחלקם נעקרו בכפייה פעמים רבות, גדל גם הוא במידה משמעותית, בכמעט 60 אחוזים. למעלה מ-82 אחוזים מכל ההריסות בגדה המערבית בשנת 2010, ולמעלה מ-80 אחוזים מהעקירות בכפייה התרחשו בשטח C.

יבול הזיתים בשנת 2010 נמוך מהממוצע השנתי

עונת מסיק הזיתים 2010 החלה בשבוע השני של אוקטובר והסתיימה בדצמבר. מעריכים כי

המדווחות של אלימות מתנחלים נגד חקלאים פלסטיניים ורכוש פלסטיני, בהשוואה לעונות המסיק בשנתיים האחרונות. בין ה-15 בספטמבר ל-15 בדצמבר רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים יותר מ-30 תקריות שגרמו לפגיעת פלסטינים או לנזק לעצי זיתים, לעומת 20 תקריות בכל אחת מהעונות הקודמות, 2009 ו-2008. בנוסף על כך יזמו מתנחלים עשרות תקריות אחרות, כולל הפחדה, מניעת גישה וביזה של תוצרי זיתים. מתקפות אלה הביאו ל-17 מקרים של פגיעת פלסטינים והשמדתם של כ-4000 עצי זית- רבים מהם עתיקים. כפרים פלסטיניים סביב ההתנחלויות סוסיא (נפת חברון), גוש עלי-שילה-מעלה לבונה (נפת רמאללה-שכם), יצהר (נפת שכם) וקדומים (נפת קלקיליה) נמנים עם הנפגעים ביותר מאלימות מתנחלים.

שטחים שבודדו על ידי הגדר

מאז 2003 נדרשו חקלאים פלסטיניים בצפון הגדה המערבית להגיש בקשה ל"היתרי מבקרים" על מנת לגשת למטעי הזיתים שלהם בשטחים שבין הגדר לקו הירוק (האזור המכונה "מרחב התפרי"). ב-2009 הורחב אמצעי זה והוחל גם על מרבית השטחים במרכז הגדה המערבית ובדרומה. אף שמדי שנה מאושר מספר רב של היתרים ערב מסיק הזיתים, בקשות רבות עדיין נדחות, בעיקר "מסיבות ביטחוניות". כמו כן נענים חקלאים בסירוב מנימוקים של ראיות לא מספיקות ל"קשר לאדמה", כמו שקרה בוואדי שאמי שבאזור בית לחם, שם נענו כל 70 מגישי הבקשות בסירוב בשל היעדר מסמכים המעידים על בעלות על האדמה. כך קרה גם בבית נובא ובדיר קדיס שבנפת רמאללה. בדיר קדיס מעריכה מועצת הכפר שמשטר ההיתרים והיעדר הגישה הנובע ממנו השפיעו לרעה על 220 חקלאים, בעליהם של כ-800 עצים הנטועים על שטח של 500 דונמים.

בצפון הגדה המערבית ובדרומה, נעים אחוזי ההיתרים הניתנים למבקשים בין 80 אחוזים בטול כרם (1,930 מבין 2,370), 63 אחוזים ברמאללה (344 מתוך 54) ועד 45 אחוזים (941 מתוך 2,100) ו-56 אחוזים (1,560 מתוך 2,783) בנפות ג'נין/טובאס וקלקיליה בהתאמה. מרבית הסירובים היו מבוססים על נימוקים ביטחוניים. נתונים אלה אינם כוללים את אותם אנשים שחדלו להגיש בקשות

להיתרים, משום שנואשו מהסירובים החוזרים ונשנים בגין היעדר מסמכים להוכחת בעלות על האדמה. באזור ירושלים, היכן ששיטת "התיאום המוקדם" עדיין תקפה בחלק מהשערים, כמעט כל תושבי בית אג'זא, בידו, בית סוריק, אל גייב וחזמא שהגישו את שמותיהם בבקשה להוסיפם לרשימות תיאום לצורך גישה למטעי הזיתים שלהם (כ-1,900 איש) אכן הצליחו להצטרף לרשימות. לעומת זאת, בארבעה מבין ששת השערים המצריכים היתרים של אזור התפר בנפת ירושלים, בחרו חקלאים שלא להגיש בקשות להיתרים, לעיתים קרובות כהחלטה עקרונית (כמו למשל בבית סוריק, בית חנינא, ח'יראיב אום א-לחם), ובמקרה אחד מפני שהמתייק הישראלי הבהיר, בהתראה קצרה כי במקום תקף משטר ההיתרים ולא מנגנון התיאום מראש (מחסום חזמא).

במקרה של אותם חקלאים שקיבלו גישה לייאזור התפרי באמצעות היתר או באמצעות תיאום מראש, המעבר מוגבל לשערי הגדר ומחסומיה. מרבית המעברים לאורך הגדר פתוחים רק בעונת מסיק הזיתים, ורק לפרקי זמן מוגבלים באותם ימים. כתוצאה מכך, פעילויות חיוניות כמו חריש, גיזום, דישון והדברת מזיקים ועשבים שוטים אינן יכולות להתבצע באופן סדיר, מה שמשפיע לרעה על איכות היבול וכמותו.

האשמות באפליה נגד פלסטינים בגדה המערבית

החודש פרסם ארגון Human Rights Watch (HRW) דוח חדש, המתמקד במדיניות מפלה שמיישמות הרשויות הישראליות בירושלים המזרחית ובשטח C של הגדה המערבית, השוללת מפלסטינים צרכים בסיסיים ובה-בעת מספקת שירותים נדיבים להתנחלויות.¹⁰

באמצעות שורה של מקרי מבחן, המשווים את יחסה של ישראל להתנחלויות ספציפיות לעומת יחסה לכפרים פלסטיניים סמוכים, מפרט ארגון HRW מספר נהלים, כולל "הפקעת קרקעות מפלסטינים עבור התנחלויות והתשתית התומכת שלהם; מניעת שימוש בכבישים והגעה לאדמות חקלאיות על ידי פלסטינים; מניעת גישה לחשמל ולמים; מניעת

המשפטיות הבינלאומיות, כולל נסיגה מההתנחלויות. כן הפציר הדוח בארצות-הברית ובמדינות ובחברות עסקיות באיחוד האירופי המפעילות עסקים בהתנחלויות, להימנע מתמיכה במדיניות ההתנחלות הישראלית, שהיא מדיניות מפלה מעצם מהותה ומהווה הפרה של המשפט הבינלאומי.

היתרי בנייה לבתים, בתי ספר, מרפאות ותשתיות; והריסת בתים ואף יישובים שלמים." לדברי ארגון HRW, לעיתים קרובות אמצעים כאלה "מאלצים תושבים לעזוב את כפריהם". בדוח זיהה HRW נהלים מפלים, שלדברי הארגון אין להם צידוק ביטחוני או כל צידוק לגיטימי אחר.

הדוח של HRW קרא לישראל לשים קץ להפרת זכויות האדם של הפלסטינים ולציית למחויבויותיה

רצועת עזה

הזכות לפיצויים תישלל מקורבנות "עופרת יצוקה"

הקורבנות הפלסטינים של תקריות בהן הופרו החוק ההומניטרי הבינלאומי וחוק זכויות האדם הבינלאומי, הפרות שבוצעו בעת מתקפת "עופרת יצוקה" הישראלית, עלולים לאבד את ההזדמנות האחרונה שלהם לתבוע פיצויים באמצעות מערכת המשפט הישראלית. התפתחות זו הינה תוצאה של שני גורמי מפתח: הגורם הראשון נוגע לתיקון לחוק הנזיקין האזרחיים הישראלי, שאומץ ב-2002 וידוע גם בכינוי "חוק האינתיפאדה". התיקון קיצר את זמן ההתיישנות, או התקופה שבה תושב השפ"כ זכאי לתבוע את המדינה על נזקים שנגרמו על ידי סוכן של המדינה, משבע שנים לשנתיים מזמן התרחשות הנזק לכאורה.¹¹ כתוצאה מכך, התקופה שהקצה החוק להגשת תביעות ביחס למתקפת "עופרת יצוקה" תגיע בקרוב לקיצה, בין ה-27 בדצמבר 2010 ל-18 בינואר 2011.

הגורם השני נוגע להגבלות הגישה הגורפות שהטילה ישראל בהקשר של המצור על רצועת עזה. הגבלות אלו מונעות מתובעים פוטנציאליים, או מנציגיהם, לפגוש את עורכי-דינם הישראלים (שלהם יש גישה לבתי המשפט הישראליים) בכדי לאמוד את הראיות ולהכין את התביעות. כתוצאה מכך, רובם הגדול של הקורבנות לא היו מסוגלים להגיש תביעות לפיצויים.

מתוקף המשפט הבינלאומי, תשלום פיצויים על מעשי עוולה הינו רכיב מהותי ובסיסי של האחריותיות

(accountability)_ של מדינה, וזכות בסיסית של קורבנות של הפרות.¹² על מנת למנוע את שלילתן למעשה של הזכויות הללו, עתר החודש המרכז הפלסטיני לזכויות אדם בעזה בפני בית המשפט הגבוה לצדק הישראלי ותבע כי חוק ההתיישנות לתקריות "עופרת יצוקה" יורחב לתקופה של שנתיים מהרגע שבו יקבלו התובעים גישה יעילה לייצוג משפטי.¹³

מגבלה פרוצדוראלית נוספת שיצר התיקון משנת 2002 הינה שעל מנת לתבוע פיצוי בבית המשפט, על התובע להגיש למשרד הביטחון הישראלי "הודעה בכתב" על הנזק תוך 60 יום מהתקרית לכאורה. בתקופה הנוגעת בדבר הגיש המרכז הפלסטיני לזכויות אדם 1,046 הודעות בכתב כאלה מטעם קורבנות "עופרת יצוקה". עד עתה הביאו רק 20 מן ההודעות בכתב הללו להגשת תביעות. התביעות הללו הוגשו בעיקר מחשש להפסיד את ההזדמנות לתבוע פיצויים, ובלא הכנה מתאימה, מהטעמים שפורטו לעיל.

דוח צוות הבדיקה של האו"ם בנושא העימות בעזה (דוח גולדסטון), שהוגש למועצת האו"ם לזכויות אדם בספטמבר 2009, קבע כי צוות הבדיקה מצא ראיות לכך שבמהלך "עופרת יצוקה" הפרה ישראל את חוק זכויות האדם הבינלאומי ואת החוק ההומניטרי הבינלאומי, לרבות מעשים המהווים פשעי מלחמה. כן מצא צוות הבדיקה כי מתקפות טילים פלסטיניות נגד מרכזי אוכלוסייה ישראליים צריכות להיחקר כפשעי מלחמה. בין המלצותיו קרא צוות הבדיקה

לחקירות עצמאיות וחסרות פניות שיבדקו את התנהגותם של שני הצדדים.

יבוא אל תוך עזה

עליות משמעותיות ביבוא חיטה וחצץ גם יחד; הותקן צינור חדש מתחת לגבול מצרים-עזה

בדצמבר נכנסו אל עזה דרך רצועת המסוע במעבר קרני יותר מ-17,000 טונות חיטה, עלייה משמעותית לעומת חודשים קודמים. כמו כן נרשם החודש יבוא חצץ בכמות השנייה בגודלה לשנת 2010. מאז אוקטובר הגדילו הרשויות הישראליות משמעותית את כמות החצץ שהן מתירות לייבא אל עזה דרך מעבר קרני. רצועת המסוע עדיין פועלת רק יומיים בשבוע, ויתר המעבר סגור.

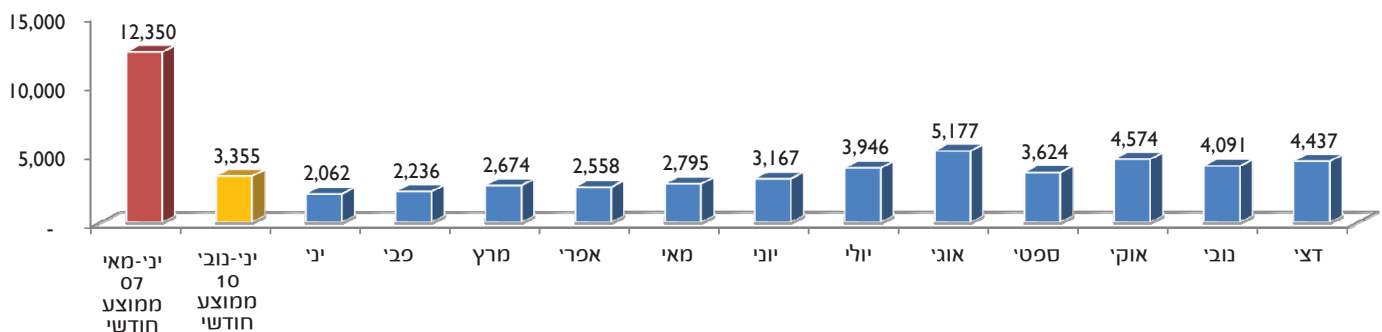
יבוא חצץ, כמו גם חומרי בניין בסיסיים אחרים, מותר רק לצורכי מספר מיזמים בפיקוחם של ארגונים בינלאומיים, בעוד שהאיסור על יבואם לשווקים המסחריים נותר בתוקף; כתוצאה מכך, צרכים אדירים בתחומי הדיור והתשתיות נותרים בלא מענה. נכון לסוף דצמבר אושרו רק 26 מיזמים של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, מספר המייצג רק ארבעה אחוזים מתוכניות הבנייה של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם בעזה.

כן נכנסו אל עזה בדצמבר 2,742 טונות של גז בישול - גידול של 33 אחוזים לעומת 2,059 הטונות שנכנסו בחודש הקודם. למרות השיפורים, התאחדות בעלי תחנות הדלק בעזה מוסרת כי כמות זו מייצגת רק 46 אחוזים מן הכמות הדרושה. כתוצאה מכך, לדברי ההתאחדות, הוחל בשבוע האחרון של נובמבר קיצוב שבמסגרתו פועלות בכל זמן נתון רק 10 מתוך 28 התחנות לממכר גז לבישול. חלוקת הגז לבישול נתונה כעת לפיקוח, והצורך של בתי-חולים ומאפיות זוכה לקדימות הגבוהה ביותר. לפחות מחצית מאוכלוסיית עזה מושפעת באופן שלילי מן המחסור.

ב-10 דצמבר הותקן זו הפעם הראשונה צינור גז יחיד העובר ממצרים דרך המנהרות שמתחת לגבול מצרים-עזה. אף שעל פי הדיווחים ניתן להעביר באמצעות צינור זה עד 30 טונות גז ביום, כרגע מועברות בו רק 5-10 טונות ביום, בעיקר בשל היעדר אספקה בצד המצרי.

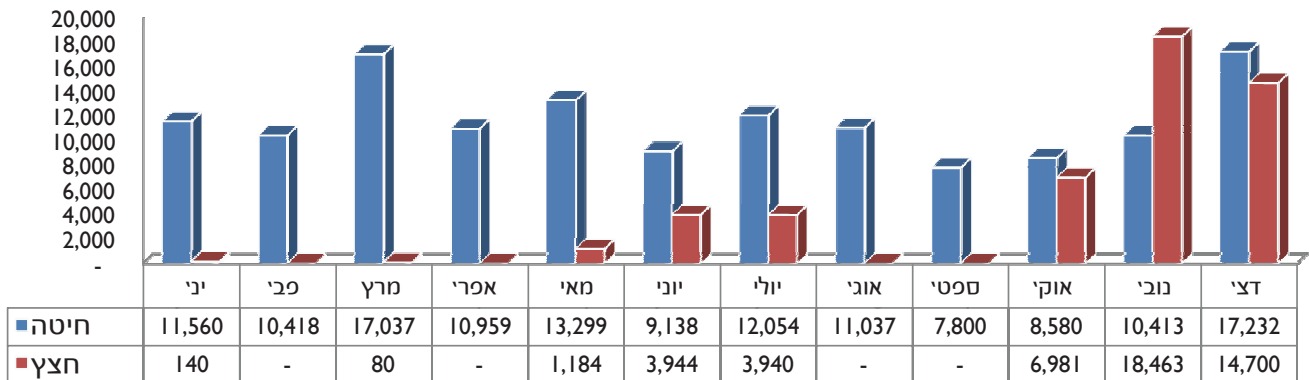
דיווחים ממקורות מקומיים מצביעים על כך שהצינור נבנה באופן ירוד וכי הוא מהווה סיכון חמור לבטיחות האוכלוסייה החיה בקרבתו, כמו גם לעובדים השוהים במנהרות הסמוכות. ניסיונות קודמים להניח צינור

מטעני סחורות שנכנסו לעזה 2010



לוח 1 - בסחורות שייבאו אל עזה חלה עלייה של כ-8 אחוזים לעומת החודש הקודם, וכמותן היתה גדולה ב-32 אחוזים מן הממוצע החודשי ליתר שנת 2010. עם זאת, הכמויות שנכנסו אל עזה נותרו נמוכות משמעותית (36 אחוזים) מהממוצע החודשי של היבוא בחמשת החודשים הראשונים של 2007.

חיטה וחצץ שנכנסו לעזה דרך מעבר קרני בשנת 2010



בקירוב ברצועת עזה.¹⁴ סוג הרכוש העיקרי שנכנס היה חממות - ברצועת עזה נהרסו, כליל או באופן חלקי, 1,750 דונמים של חממות, ובגדה המערבית נהרסו, כליל או חלקית, 3,300 דונמים.

כמו כן נגרם הרס משמעותי לגידולים בשטחים פתוחים (3,000 דונמים בעזה ו-6,600 בגדה המערבית), למחסות לבעלי חיים ולחוות עופות. הסערה הסבה גם נזקים נרחבים לתעשיית הדיג ברצועת עזה. הנתונים העדכניים ביותר ממנהלת הדגה מצביעים על כך ש-250 דייגים סבלו נזקים, כולל אובדן של שבע סירות דיג גדולות, 40 כלי שיט קטנים מסוג חסקה ו-600 רשתות דיג.

משרד החקלאות בעזה מנהל כרגע אומדן מקיף של נזקי הסופה ודרכי התגובה הננקטות על יד חקלאים ודייגים. מועצת השרים של הרשות הפלסטינית הודיעה גם היא כי הממשלה תתחייב לסכום של 10 מיליון ש"ח לכיסוי הנזקים החדשים (חמישה מיליון ש"ח) וכן לכיסוי הנזקים שנגרמו בקרה העזה שהכתה בצפון הגדה המערבית בשנת 2009.

לשאיבת גז לבישול במנהרות נכשלו, ולו במספר פיצוצים שגרמו לפציעות.

היצוא נותר מוגבל לתותים ולפרחים טריים

הכרזתן של הרשויות הישראליות, מן ה-8 בדצמבר 2010, כי ירשו יצוא של מוצרי טקסטיל, ריהוט ומגוון גדול יותר של תוצרים חקלאיים (מעבר לתות שדה ולפרחים טריים) מעזה נותרה בעיקרה לא ממומשת; היצוא נותר מוגבל למספר קטן של משלוחי תותים ופרחים טריים. מאז תחילת העונה, ב-28 בנובמבר, הורשו בסך הכול 103 מטענים של תותים (177 טונות), פרחים טריים (154,000 פרחים) ופלפלים (מטען אחד בן שתי טונות) לצאת את עזה.

נזקי הסופה בחודש דצמבר

בתחילת דצמבר 2010 פגעה בשפ"כ סופה שגרמה נזק משמעותי לרכוש חקלאי הן בגדה המערבית והן ברצועת עזה. אומדנים ראשוניים הצביעו על כך ששווי הנזק מגיע ל-3.5 מיליון דולרים ארה"ב בקירוב בגדה המערבית ו-3 מיליון דולרים ארה"ב

נושאים שונים ברחבי השטח הפלסטיני הכבוש

עם זאת, כשאין מביאים בחשבון לצורך ההשוואה את חודשי ינואר בשתי השנים (כלומר, מחשבים רק את המקרים מפברואר עד דצמבר), מספר הפלסטינים שנהרגו בכל אחת מהשנים דומה. מספר מקרי הפציעה באותה תקופה, לעומת זאת, עלה ביותר מ-60 אחוזים. אף שהעלייה באה לידי ביטוי הן בגדה המערבית והן ברצועת עזה, הרי שההקשרים בשני השטחים נבדלים זה מזה באורח מובהק.

פלסטיניים שנפגעו ישירות מן הסכסוך, פברואר-דצמבר 2009 - 2010

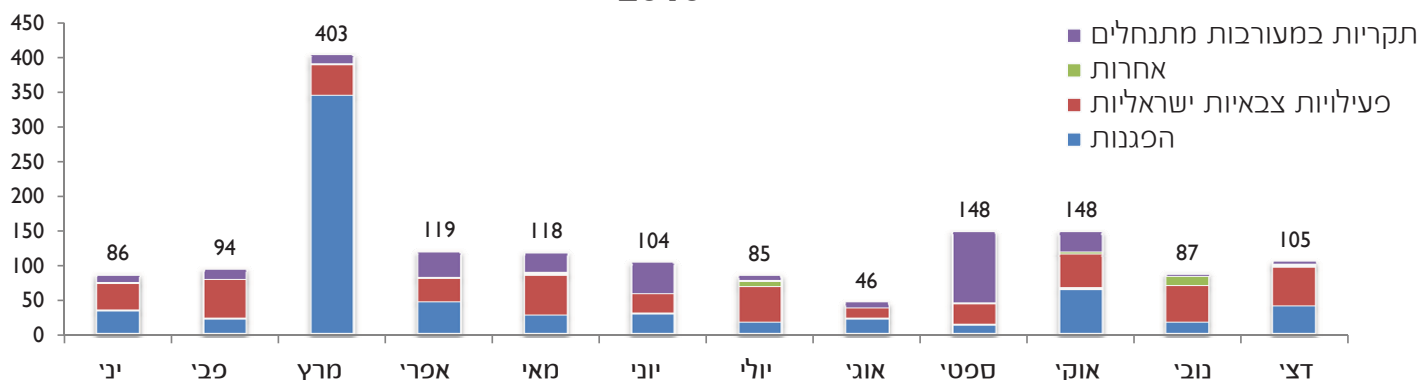
סיכום כולל	2010	2009		
33	15	18	הגדה המערבית	הרוגים
122	64	58	רצועת עזה	
155	79	76	סך הכול	
1938	1178	760	הגדה המערבית	פצועים
413	276	137	רצועת עזה	
2351	1454	897	סך הכול	
2506	1533	973	סיכום כולל	

נפגעי הסכסוך הישראלי-פלסטיני: סקירה כללית לשנת 2010

עלייה של יותר מ-60 אחוזים במספר מקרי הפציעה של פלסטינים משנת 2009 לשנת 2010 בדצמבר הרגו כוחות ישראליים 13 פלסטינים וכצעו 98 אחרים ברחבי השטח הפלסטיני הכבוש (שפ"כ). כל מקרי ההרג החודש התרחשו ברצועת עזה, ובכולם למעט אחד היו ההרוגים חברי פלגים חמושים. לעומת זאת, כמעט שני שלישים ממקרי הפציעה (63) התרחשו בגדה המערבית (כולל ירושלים המזרחית), וכולם היו אזרחים לא חמושים. החודש נפצעו גם שני ישראלים בידי פלסטינים.

ב-2010 נהרגו בסך הכול ברחבי השפ"כ, בשל אלימות הקשורה במישרין לסכסוך הישראלי-פלסטיני, 87 פלסטינים, ביניהם תשעה ילדים, ו-1,533 נוספים, ביניהם 360 ילדים, נפצעו. אף שהמספר הכולל של נפגעים פלסטיניים ב-2010 היה נמוך בהרבה מן המספר המקביל ב-2009 (יותר מ-1000 הרוגים ו-6,000 פצועים), כ-95 אחוזים מן הנפגעים בשנת 2009 נפגעו במהלך המתקפה הצבאית "עופרת יצוקה".

פלסטינים שנפגעו ישירות מן הסכסוך בשפ"כ 2010



מספר הילדים שנפגעו בשנת 2010

- **תשעה** ילדים הרוגים
- **360** ילדים פצועים
- **342** מן הפצועים היו בנים ו-18 היו בנות
- **לפחות 58** ילדים היו בני פחות מ-12
- **83 אחוזים** מבין מקרי הפגיעה התרחשו בגדה המערבית, כולל שלושים ושמונה אחוזים בירושלים המזרחית, ו-17 אחוזים בעזה
- **302** ממקרי פגיעה בילדים נעשו בידי כוחות הביטחון הישראליים והיתר בידי מתנחלים
- **11** ילדים, ביניהם ילדה אחת, נפצעו כתוצאה מפיצוץ של נפלי תחמושת

של הגדה המערבית, הפגנות שבועיות נגד תוואי הגדר, הנקבע בעיקרו על ידי מיקומן של התנחלויות כמו גם הרחבתן המתוכננת, יצרו לעיתים קרובות עימותים עם כוחות ישראליים. הפגנות בגדה המערבית, שהתרחשו באזורים למעט אזור ירושלים, גרמו ל-415 פציעות של פלסטינים, כמו גם לפציעתם של 24 מאנשי הכוחות הישראליים.

מעניין לציין כי בעוד שבמספר מתקפות של מתנחלים נגד פלסטינים ורכושם חלה בשנת 2010 עלייה של כ-70 אחוזים לעומת שנת 2009, המספר הכולל של מקרי הפגיעה של פלסטינים כתוצאה מתקריות אלה פחת (107 לעומת 145). עם זאת, השנה נהרג פלסטיני אחד (נער) על ידי מתנחלים, לעומת אפס הרוגים ב-2009. למרות התנודות בנתונים, גם האלימות במעורבות מתנחלים קשורה בקשר הדוק למדיניות אכיפת החוק הרופפת שהרשויות הישראליות נוקטות הלכה למעשה בכל האמור במתנחלים אלימים.¹⁵

ב-2010 רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים תשעה מקרים של הרג ישראליים בידי פלסטינים ו-177 מקרי פגיעת ישראליים בידי פלסטינים, לעומת חמישה ו-122, בהתאמה, בשנת 2009. ארבעה ממקרי ההרג היו של מתנחלים (כולם בגדה המערבית) וחמישה היו של אנשי הכוחות הישראליים (שלושה לאורך הגבול עם עזה ושניים בגדה המערבית). כן נהרג נתין זר אחד מטיל שנורה על ידי פלגים חמושים פלסטיניים לעבר ישראל. כמעט שני שלישים ממקרי הפגיעה (126) היו של אנשי המשטרה או הצבא הישראליים, רובם בעימותים בירושלים.

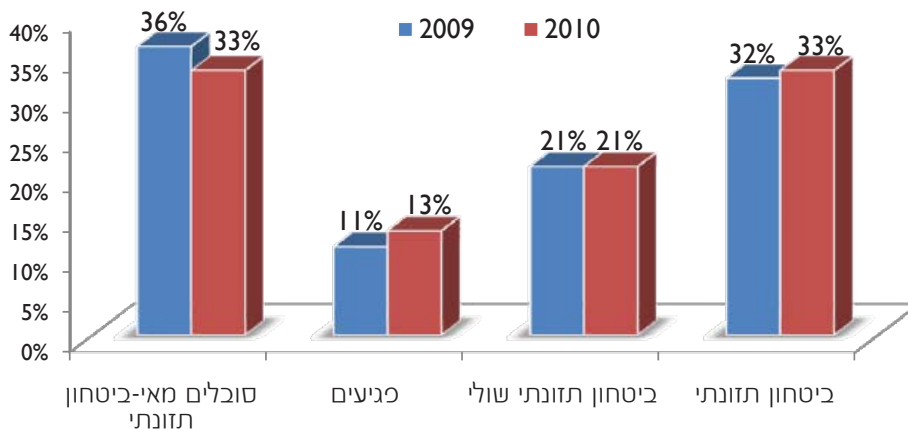
1.4 מיליוני פלסטינים ממשויכים לחיות באי-ביטחון תזונתי

על פי הסקר לבדיקת תנאים סוציו-אקונומיים וביטחון תזונתי, שערכו ארגון המזון והחקלאות ותוכנית המזון העולמית בשיתוף פעולה עם הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה (פלמ"ס), 33 אחוזים מהאוכלוסייה הפלסטינית בגדה המערבית וברצועת עזה, או 1.43 מיליוני בני אדם, ממשויכים לסבול מאי-ביטחון תזונתי,¹⁶ כלומר מהיעדר של

ברצועת עזה ניתן לייחס את העלייה במספר הפציעות בעיקר לאכיפה הצבאית הישראלית הנוקשה יותר של הגבלות הגישה בשטחים בקרבת הגדר המפרידה בין ישראל לעזה (189 ב-2010 לעומת 71 ב-2009). מרבית הקורבנות היו עובדים שאספו פסולת בניין וגרוטאות מתכת בשטחים שהיו בעבר התנחלויות ואזורי תעשייה, אף שגם חקלאים ודייגים נפגעו. ככלל, כ-87 אחוזים מהפצועים ברצועת עזה ב-2010 היו אזרחים לא חמושים.

בגדה המערבית נובעת העלייה במספר הנפגעים מעימותים, הנעשים אלימים יותר ויותר, בין כוחות משטרה וצבא ישראליים לבין מפגינים פלסטיניים, במיוחד בירושלים המזרחית, שבה התרחשו כ-47 אחוזים ממקרי הפגיעה. מרבית המחאות והעימותים הללו הוצתו, ישירות או בעקיפין, על ידי מדיניות ההתנחלות הישראלית. כך למשל, ההודעה על תוכנית להרוס עשרות בתים פלסטיניים בשכונת סילואן שבירושלים המזרחית כדי לבנות פרק ישראלי, מיזם שהגורם המניע העומד מאחוריו הינו עמותת מתנחלים (אלע"ד), הגביר באופן כללי את המתיחות בשכונה וגרם לעימותים חוזרים ונשנים, שלעיתים קרובות התפשטו לחלקים אחרים של העיר. הניסיונות המתמשכים של ארגוני מתנחלים להשתלט על בתים בשכונת שיחי גיראח תרמו גם הם למתיחות בירושלים המזרחית. בחלקים אחרים

שינויים ברמת אי-הביטחון התזונתי בשפ"כ



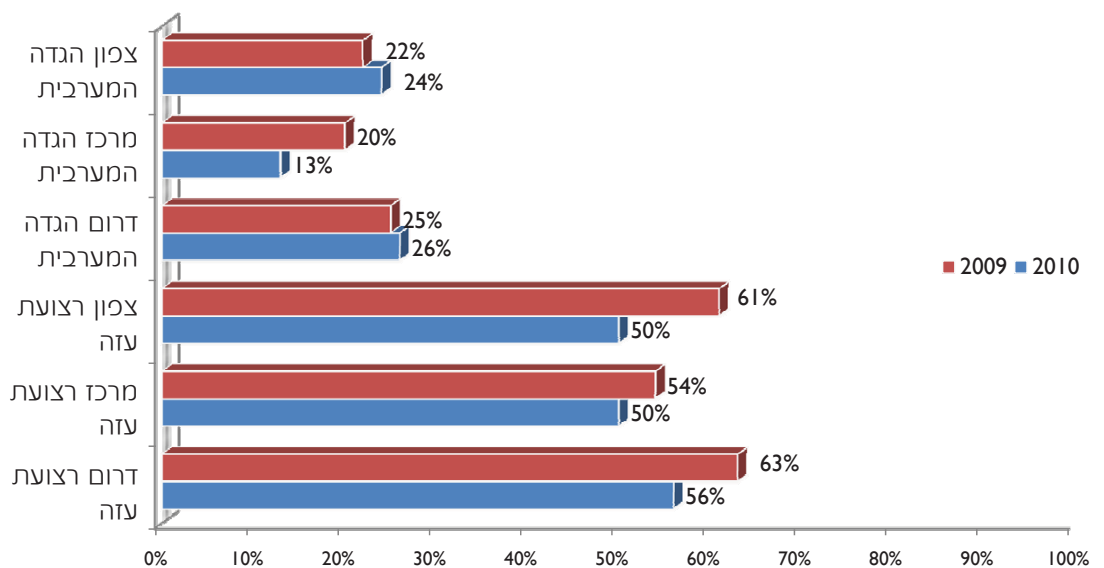
של הרשות הפלסטינית (רש"ף) חיזק את המגזר הציבורי ואת הכלכלה ככלל, הן בגדה המערבית והן בעזה.¹⁷

בגדה המערבית, השכיחות הכללית של אי-ביטחון תזונתי נותרה יציבה, בסך 22 אחוזים. עם זאת, בשנה שעברה חל שיפור ברמות אי-הביטחון התזונתי באזורים במרכז הגדה המערבית,¹⁸ בעוד שבאזורי הצפון והדרום (למעט ירושלים המזרחית המסופחת) ניכרה הידרדרות נוספת. סביר להניח כי מצב זה נובע מריכוז הצמיחה הכלכלית ברמאללה, צמיחה שלא חלחלה לאזורים הצפוניים והדרומיים, היכן שמרבית מקורות המחייה תלויים בתעשיות ייצור ובחקלאות. יתרה מכך, בין משקי בית החיים

"גישה בטוחה לכמויות מספיקות של מזון בטוח למאכל ומזין לשם גדילה והתפתחות נורמליות וחיים פעילים ובריאים". נתון זה מייצג ירידה של שלושה אחוזים ברמה הכללית של אי-ביטחון תזונתי בין 2009 ל-2010.

את הירידה הקלה ברמות הכלליות של אי-הביטחון התזונתי שנרשמו ב-2010 ניתן לייחס לשילוב של גורמים: (1) הסקר של 2009 נהל בימים שלאחר מתקפת "עופרת יצוקה" הישראלית, ולכן שיקף שיא של אי-ביטחון תזונתי; (2) הקלת משטר הסגרים במהלך 2009-2010 הביא לשיפור כלכלי מקומי בכיצועיו של המגזר הפרטי בגדה המערבית ו-3) סיוע החוץ המסיבי הניתן לרפורמות העכשוויות

רמות אי-הביטחון התזונתי האזוריות



אחוזי המימון להליך הפנייה המשולבת 2010 נותרים בהיקף 50 אחוזים

הליך הפנייה המשולבת 2010 הגיע למימון של כ-50 אחוזים, רמת מימון נמוכה משמעותית לעומת שנים קודמות. הליך הפנייה המשולבת 2009 ו-2008 מומנו ברמות של 79 ו-75 אחוזים בהתאמה. נתון זה ניתן להשוות לממוצע מימון עולמי של 61 אחוזים להליך הפנייה המשולבת ברחבי העולם, כשהליך הפנייה המשולבת לשפ"כ 2010 הינו השישי מבין הליכי הפנייה שזכו למימון הנמוך ביותר. ברם, לאור 299 מיליוני דולרים ארה"ב ששולמו למיזמי הליך הפנייה המשולבת ב-2010, סך התרומות שהתקבלו ב-2010 עדיין טוב בהשוואה לרמות המימון שלפני "עופרת יצוקה" (287 מיליוני דולרים ארה"ב להליך הפנייה המשולבת 2008). 47 אחוזים ממיזמי הליך הפנייה המשולבת 2010 מומנו הן בעזה והן בגדה המערבית, ו-64 אחוזים מהמיזמים לכלל השפ"כ השיגו גם הם מימון.

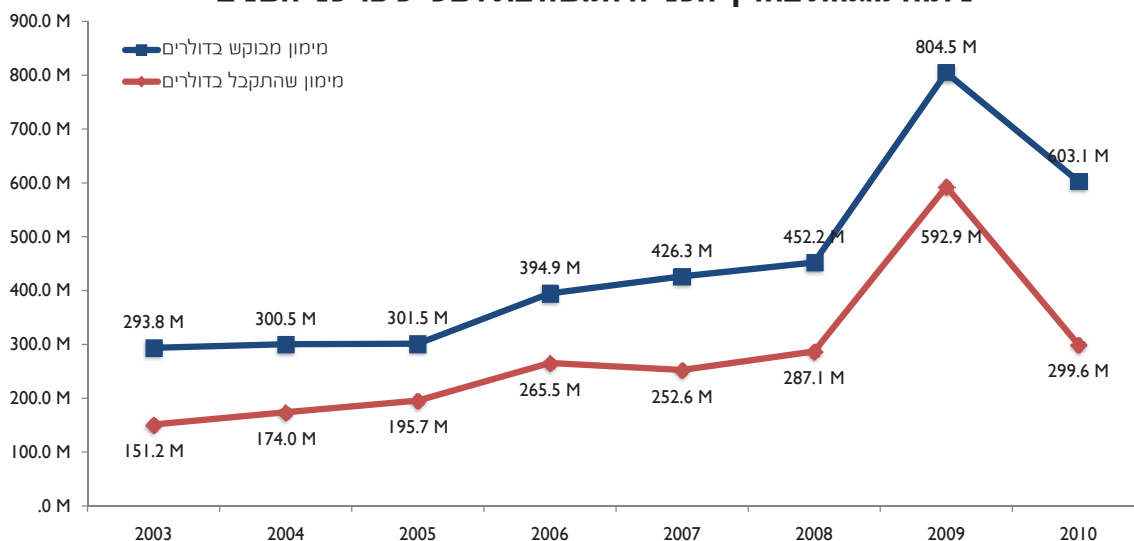
ניתוח מגמות הליך הפנייה המשולבת בשפ"כ 2003-2010

בעוד שתיאום, בריאות ותזונה, מחסה וביטחון תזונתי זכו למימון טוב, ברמות של 92 אחוזים, 87 אחוזים, 65 אחוזים ו-62 אחוזים בהתאמה, מגזרים

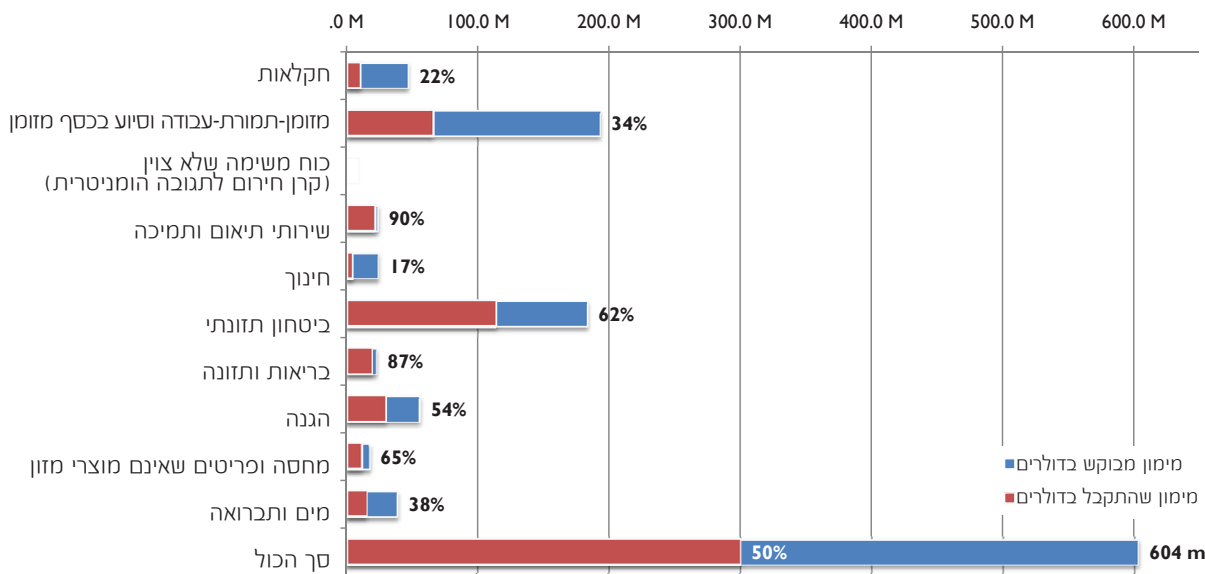
בתוך השטח הסגור שבין הקו הירוק לגדר ומחוצה לו קיימים פערים, כשמצבן של האוכלוסיות החיות בתוך השטח הסגור הוא הגרוע ביותר, בשל ההגבלות על הגישה לאדמות ולשוקי עבודה.

ברצועת עזה נותרה השכיחות של אי-הביטחון התזונתי גבוהה מאוד, 52 אחוזים, כשעוד 13 אחוזים ממשקי הבית פגיעים לאי-ביטחון תזונתי. הירידה ברמת אי-הביטחון התזונתי, מ-60 אחוזים ב-2009 ל-52 אחוזים ב-2010, משקפת את שיאו של אי-הביטחון התזונתי שאליו הגיעה רצועת עזה ב-2009, כפי שנזכר לעיל, ומחזירה את אי-הביטחון התזונתי במחצית הראשונה של 2010 לרמתו מהתקופה שקודם ל"עופרת יצוקה"; לירידה זו נלווים מספר מנגנוני התמודדות שאינם בני קיימא (למשל כלכלת מנהרות ואיסוף פסולת בניין). הגורמים שבשורש אי-הביטחון התזונתי (כלומר, אבטלה וקריסה כלכלית) לא השתנו. ב-2010 המגזר הפרטי עדיין משותק והכלכלה נסמכת באופן כמעט מוחלט על המגזר הציבורי ועל סיוע הומניטרי. כרגע אין ברצועת עזה צמיחה כלכלית בת קיימא; סיוע הומניטרי במזון רק ממתן את השפעות המצור ואת ההשלכות של "עופרת יצוקה", ומאפשר למרבית משקי הבית בעזה להבטיח לעצמם תזונה המאופיינת בכמות ומגוון סבירים של מזון.

ניתוח מגמות בהליך הפנייה המשולבת לשפ"כ על פני השנים



המימון המבוקש לעומת המימון שהושג בהליך הפנייה המשולבת 2010, על פי כוח משימה / מגזר



*מימון שהתקבל לקרן חירום לתגובה הומניטרית, לשירותי תיאום ותמיכה ולביטחון תזונתי כולל העברה משנים קודמות

סיבה נוספת לרמת המימון הנמוכה בשפ"כ עשויה להיות העובדה שבהליך הפנייה המשולבת 2010 נכללו מיזמים שנתפסו בעיני המדינות התורמות כלא הומניטריים במובן הצר של המונח. עובדה זו דרבנה את הארגונים ההומניטריים לתעדף באופן טוב יותר את המיזמים שלהם להליך הפנייה המשולבת 2011, ולהתרכז בצרכים הגדולים ביותר. מאותה סיבה, ב-2011 תהיה חשיבות מכרעת גם לפיתוחה של מערכת מסרים טובה יותר לתמיכה ולקידום, בכדי להעביר את דחיפות מצבם של מספר מגזרי מפתח שתורמים הומניטריים אינם מייחסים להם תמיד קדימות, כמו למשל חינוך וחקלאות.

למרות שבע שנים רצופות של הליך פנייה משולבת לא השתפר המצב ההומניטרי בשפ"כ. ייתכן שיש ראיות לעייפות בקרב המדינות התורמות, הואיל ואין גם ראיות להעברת מימון מסיוע הומניטרי למיזמי סיוע לפיתוח לטווח בינוני או ארוך בשנת 2010. יש להדגיש כי כל עוד לא יתחוללו שינויים דרמטיים בהקשרים המדיני והביטחוני, סביר להניח שהמשבר ההומניטרי המתמשך בשפ"כ יימשך, וכי למרבה הצער עדיין יהיה צורך בהליך הפנייה המשולבת לטיפול בצורכיהם של הפגיעים והחלשים ביותר.

כמו חינוך, חקלאות, ומים, תברואה והיגיינה סובלים ממחסור חמור במימון, עם רמות מימון העומדות על 17 אחוזים, 22 אחוזים ו-38 אחוזים בלבד, בהתאמה.

במונחים מוחלטים, ביטחון תזונתי וכסף מזומן תמורת עבודה / סיוע במזומנים קיבלו יותר מ-179 מיליוני דולרים ארה"ב, נתון המייצג 60 אחוזים מכל המימון המדווח. יחד עם זאת, גם הדרישות שלא קיבלו מענה בתחומים אלה הן הגדולות ביותר - 128 ו-70 מיליוני דולרים ארה"ב בהתאמה.

מספר גורמים גלובליים ומקומיים עשויים להסביר את רמות המימון הנמוכות להליך הפנייה המשולבת 2010 בשפ"כ. ב-2010 גדלו הצרכים ההומניטריים הגלובליים במידה ניכרת, בעיקר בשל האסונות האדירים בהאיטי ובפקיסטן. בה-בעת, המשבר הכלכלי הביא לירידה מסוימת במימון העולמי להליך הפנייה המשולבת ב-2010 (6.8 מיליארד דולרים ב-2010 לעומת 6.9 מיליארד דולרים ב-2009). כתוצאה מכך צנחו אחוזי המימון העולמיים להליך הפנייה המשולבת ל-61 אחוזים ב-2010, לעומת 71 אחוזים במוצא בשלוש השנים שקדמו לכך. סביר להניח כי הליך הפנייה המשולבת בשפ"כ הושפע באופן דומה ממגמה זו.

1. ראו דף המידע של "יש דין", "חקירה משטרתית של השחתת עצים פלסטיניים בגדה המערבית, 2009-2001", אוקטובר 2010.
2. ב-29 בדצמבר הרסה עיריית ירושלים, יחד עם רשות הגנים הלאומיים הישראלית, לפחות 15 מבנים ששימשו כמחסות לבעלי חיים ומתקני אחסון חקלאיים; במהלך ההריסות נעקרו גם כ-100 עצי זית וכן הוחרמו חומרי בניין. מחייתן של לפחות שמונה משפחות נפגעה מכך.
3. לפרטי תקרית זו ראו המשרד לתיאום עניינים הומניטריים, "דוח שבועי - הגנה על אזרחים", ה-22 עד ה-28 בדצמבר 2010.
4. נתון זה כולל הן הריסות שבוצעו על ידי הרשויות הישראליות והן הריסות שביצעו פלסטינים בעצמם לאחר קבלת צו מהרשויות הישראליות.
5. הנתונים לגבי בני אדם שנעקרו בכפייה כוללים כאלה שנעקרו בכפייה יותר מפעם אחת.
6. נתון זה כולל מבנים שנהרסו על ידי כל הרשויות הישראליות, כולל רשות הטבע והגנים הישראלית.
7. בשנת 2010 נעקרו בכפייה 116 פלסטינים, ביניהם 69 ילדים, לעומת 300 פלסטינים, ביניהם 149 ילדים, שנעקרו בכפייה ב-2009.
8. ב-10 בינואר 2010 הביאו הריסות נרחבות לעקירתם בכפייה של 100 פלסטינים, ביניהם 34 ילדים. כמעט כל הכפר נעקר בכפייה קודם לכן, ביולי 2005.
9. הגישה של פלסטינים לשטחים אלה אסורה אמנם, אבל אכיפת הגבלות הגישה משתנה והגבלות המדויקים של השטח הסגור אינם מסומנים בבירור על הקרקע.
10. HRW - "נפרדים ולא שווים: יחסה המפלה של ישראל לפלסטינים בשטח הפלסטיני הכבוש, דצמבר 2010.
11. חוק הנזיקין האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס. 5), התשס"ב-2002, סעיף 5א.
12. ראו למשל סעיף 3 של תקנת האג הרביעית, משנת 1907.
13. המרכז הפלסטיני לזכויות אדם, הודעה לעיתונות מן ה-20 בדצמבר 2010.
14. האומדנים נמסרו על ידי משרדי החקלאות של הרש"פ והחמאס, הפועלים בכל אחד מהאזורים הללו.
15. ראו דף המידע של "יש דין", "חקירה משטרתית של השחתת עצים פלסטיניים בגדה המערבית, 2009-2010", אוקטובר 2010.
16. בסך הכול סווגו 214,325 משפחות כסובלות מאי-ביטחון תזונתי (91,624 משפחות בגדה המערבית ו-122,701 ברצועת עזה). משפחות הסובלות מאי-ביטחון תזונתי נוטות להיות גדולות משמעותית בגודלן ולהוציא שיעור גדול יותר מכלל הוצאותיהן על מזון.
17. רמות אי-הביטחון התזונתי מחושבות על בסיס מתודולוגיית סף העוני החדשה מסקר ההוצאות והצריכה במשקי בית פלסטיניים, 2009, שערכה הפלמ"ס. לצרכים השוואתיים, רמות אי-הביטחון התזונתי לשנת 2009 חושבו מחדש על פי מתודולוגיית העוני החדשה.
18. החלוקה האזורית של אזורי דרום, מרכז וצפון בגדה המערבית וברצועת עזה אינה תואמת את הגבולות המנהליים של הגדה המערבית ורצועת עזה. צפון הגדה המערבית כולל את נפות ג'נין, טובאס, טול כרם, שכם, קלקיליה וסלפית. מרכז הגדה המערבית כולל את נפות יריחו וירושלים (מחוץ לגדר הגדה המערבית), ודרום הגדה המערבית כולל את נפות חברון ובית לחם. ככל האמור ברצועת עזה, צפון עזה כולל את נפות צפון עזה ועזה, מרכז עזה כולל את נפת דיר אל בלח, ודרום עזה כולל את נפות חאן יונס ורפיח.

ברשימה המפורטת לעיל ארגוני וסוכניות או"ם וארגונים הומניטריים מקומיים ובינלאומיים המשתתפים בקבוצות עבודה מגזרית ומספקים בעקביות מידע עבור דו"ח המעקב ההומניטארי:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for

Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence for Children International - Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG), Campaign for the Right to Enter, ACF-E, AAA, ACP, ACAD, and members of the Temporary International Mechanism (TIM).

*לפרטים ולמידע נוסף פנו אל יחזקאל ליין, דוא"ל: lein@un.org; טל: 02-5829962

הנוסח המחייב הוא המקור בשפה האנגלית - לקריאתו פנו לאתר OCHA:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2011_01_19_english.pdf